

Puls Geografi Europa

Lärraranvisning Textview

Verksnummer: 31433

Lärraranvisningens innehåll

Lärraranvisningen är till för att du som undervisande lärare ska få information om hur den pedagogiskt anpassade boken skiljer sig från originalboken och hur ni kan arbeta med den. Nedan kan du läsa vad respektive del i lärraranvisningen handlar om, så att du kan förbereda och planera arbetet med läromedlet på bästa sätt.

- **Generella förändringar av boken**
Under denna rubrik beskrivs de generella tillägg och ändringar som är gjorda i den punktskriftsläsande elevens bok, till exempel på vilket sätt ikoner eller text i marginalen är hanterade.
- **Till läsaren**
I den pedagogiskt anpassade boken återfinns alltid en text som riktar sig till eleven. Samma text hittar du också i lärraranvisningen. Den innehåller information som kan vara bra för läsaren att känna till innan arbetet med boken påbörjas. Läs denna text tillsammans med eleven!
- **Pedagogiska tips**
I denna del av dokumentet hittar du pedagogiska och metodiska förslag på hur ni kan arbeta med de olika uppgifterna i boken. Du hittar också exempel på hur skolan bör tänka kring läxor, taktila bilder, provsituationer osv. Här återfinns också förslag på olika pedagogiska hjälpmedel som skolan kan behöva köpa in eller ta fram för att ni ska kunna arbeta med boken på ett bra sätt.
- **Bildbeskrivningar**
Här hittar du en sammanställning av alla de bildbeskrivningar som beskriver originalbokens bilder.

Återkoppling och synpunkter

Dela gärna med dig av dina synpunkter på den pedagogiska anpassningen av denna bok till anpassningsfunktionen@spsm.se eller ring oss på tel. 010-473 50 00.

Behöver du komma i kontakt med försäljningen går det bra att mejla till order@spsm.se eller ringa på tel. 020-23 23 00.

Trevlig läsning!

Lärraranvisning

Titel: Puls Geografi Europa

Författare: Katarina Olsson

ISBN: 978-91-27-42544-6

Innehåll

Generella förändringar av boken	1
Till läsaren.....	2
Pedagogiska tips	3
Bildbeskrivningar	4

Generella förändringar av boken

- Pedagogisk anpassning gör läromedel tillgängliga för elever med synnedsättning genom omarbetningar av visuellt beroende text och bilder. Målet med pedagogisk anpassning är att elever med svår synnedsättning/blindhet ska kunna använda läromedlet på samma sätt som sina klasskamrater. De anpassade uppgifterna ska ha samma pedagogiska innebörd som förlagan och eleven ska vara lika självgående i den anpassade boken som de övriga klasskamraterna i sina böcker.
- Plocka upp eventuella svällpappersbilder så snart du kan och förvara pärmarna stående. Svällpappersbilderna kan klibba ihop och den tryckta punktskriften, i exempelvis innehållsförteckning och nycklar, riskerar att plattas till och om de förvaras liggande. Den tillfälliga doft som kan förekomma då svällpappersbilderna är nytryckta hinner också avta tills de ska användas av eleven.
- Nyckelbegrepp, som i förlagan ligger längst ned på sidan, har placerats under rubrik/huvudrubrik för att eleven ska få en bättre förförståelse.
- Baksidestexten i boken är inte medtagen.
- Bilder som är viktiga för förståelse av texten eller gör läsningen roligare har återgetts i bildbeskrivningar eller infogats direkt i texten som anpassningar.
- Textutor är borttagna och texten har gjorts om till brödtext.
- Bilder, ordförklaringar, citat etc. har flyttats på sidorna för att underlätta läsning.
- Bilder med tillhörande text har i vissa fall flyttats till andra sidor för att de skall samspela bättre med den kringliggande texten.
- Bilder som inte fyller någon väsentlig funktion och/eller utgör dubletter av i boken redan förekommande bilder har inte tagits med.
- Stavfel i förlagan har rättats.

Till läsaren

Bilder som är viktiga för förståelse av texten eller gör läsningen roligare har återgetts i bildbeskrivningar.

Några bilder har skrivits direkt på sidorna i anslutning till texten.

I boken finns många viktiga ord och nya begrepp. De är placerade efter respektive rubrik, i klasskompisarnas böcker står de orden längst ned på sidan.

Till två av bilderna behöver du ritmuff.

Baksidestexten är inte med.

Pedagogiska tips

Svällpapperskartor som kan användas till boken:

- Europakarta med EU. Översiktskarta över Europa, tre delar: arbetskarta, Europas länder och huvudstäder, samt EU-länder och hav, 420x594 mm, (2xA3), 3 kartor och 5 nycklar, Best.nr 6588, 175:- (186:-).
- Världskarta i tre delar: Ekvatorn och vändkretsarna, statsgränser, världsdelarna och haven. 830X420 mm (3xA3) 3 kartor, Best.nr 6577, 318:- (337:-).

Andra svällpappersbilder:

- Flaggor i svällpapper, 53 flaggor från hela världen (inklusive bildbeskrivningar): Best nr. 60255
- De fyra sädesslagen: Best nr. 6863.

Övriga tips:

- Information kan läggas till svällpapperskartor genom att silhuetter klipps ut och fästs vid kartan med hjälp av häftmassa.
- Gränser, floder o. dyl. kan markeras med vaxat snöre eller liknande.
- Ritmuff kan t.ex. användas till bilderna på sidorna 20 och 51 för att tydliggöra bergstopparnas form och solens och månens kombinerade dragningskraft vid springflod.

Bildbeskrivningar

5

Teckning. Satellit och bild av jorden sedd från rymden.

Satelliten är formad som en liten låda med två rader av solpaneler som sticker ut som "vingar" på sidorna.

Jordklotet är avbildat så att Afrika, Europa och västra Asien syns tydligt. Östra Asien, och Grönland ligger längre utåt "kanterna". Nord- och Sydamerika skymtar bara som ett par flikar i utkanten.

Större delen av södra Afrika, Europa och norra Asien är gröna. Norra Afrika (och en liten del av södra Afrika), Arabiska halvön (i västra Asien) och Centralasien är gula eller rödbruna. Grönland och Nordpolen är vita.

6

Två foton.

1. Höga och mycket moderna skyskrapor tornar upp sig ovanför de äldre och mer traditionella husen i förgrunden.
2. Mycket gammal stad som ligger på krönet av en skogklädd höjd. Husen som ligger mycket nära varandra är byggda av ljus sten och har röda tegeltak. Tre mycket höga och smala stentorn höjer sig högt över de andra husen.

7

Två foton.

1. En bergsbestigare står högst upp på en smal klippklack. Runt omkring honom brer en fantastisk utsikt med snöklädda bergstoppar ut sig.
2. En gata i London med tät trafik, många fotgängare och massor av ljusreklam. I förgrunden passerar just en röd dubbeldäckad buss.

8

Teckning. En man och en pojke som är ute på skogsvandring tittar på ett stort klippblock. Klippblocket är delat på mitten som om någon skurit rätt igenom det med en jättestor kniv.

9

Foto. Vattenbryn vid havet. Vågorna spolar över låga och rundade klipphällar.

9

Foto. Skogsbacke där marken är helt täckt av stora trädrötter.

9

Foto. Fyrtorn vid en öppen kust med sandstränder. Tornet är omgivet av höga sanddynor.

10

Teckning. Utsikt över jorden som den såg ut för mycket längesen.

Marken är täckt av glödande lava. Himlen är röd med gråaktiga moln. Stora vulkaner tornar upp sig över landskapet.

En av vulkanerna har ett utbrott. Eld och tjock bolmande rök väller upp ur dess krater.

En komet som lämnar en lång vit strimma efter faller mot jorden.

10

Jordskorpan kallas det skal som omsluter jorden. Innanför jordskorpan ligger manteln, den går djupt ner i jordens inre. Längst in finns den yttre och inre kärnan.

12

Foto. En kvinna och två barn som är ute på fjällvandring står vid stranden till en sjö med grumligt vatten. På andra sidan sjön tornar höga spetsig och snöklädda alptoppar upp sig mot himlen.

13

Världskarta. Kontinentalplattor:

- Pacifiska plattan: Stilla havet från Nordamerikas västkust bort till havsområdena utanför Östasien.
- Nordamerikanska plattan: Västra Nordatlanten med Nordamerika och Grönland.
- Sydamerikanska plattan: Området från Sydamerikas västkust till och med västra halvan av Atlanten.
- Afrikanska plattan: Afrika med östra halvan av Atlanten, södra halvan av Medelhavet och östra delen av Röda havet och Indiska Oceanen.
- Eurasiska plattan: Europa och Asien med norra Medelhavet, östra Atlanten och västra Stilla havet.
- Indisk-australiska plattan: Östra Indiska Oceanen med Oceanien och Indien (Nya Zeeland ligger på gränsen till pacifiska plattan).
- Antarktiska plattan: Antarktis med omgivande hav.

Plattorna glider isär eller rör sig i sidled:

- Pacifiska och nordamerikanska.
- Pacifiska och antarktiska.
- Nordamerikanska och eurasiska.
- Sydamerikanska och afrikanska.
- Afrikanska och antarktiska.
- Sydamerikanska och antarktiska.

- Afrikanska och antarktiska.
- Indisk-australiska och antarktiska.

Plattorna som krockar:

- Nordamerikanska och eurasiska.
- Afrikanska och eurasiska.
- Indisk-australiska och eurasiska.
- Pacifiska och eurasiska.

Vulkaner:

- Vid gränsen mellan pacifiska och nordamerikanska plattan.
- mellan pacifiska och sydamerikanska plattan.
- mellan eurasiska och indisk-australiska plattan.

Jordbävningsområde:

- Längs alla gränserna mellan plattorna.
- Dessutom hela Medelhavsområdet, Östafrika och en stor del av centrala och sydöstra Asien.

13

Flygfoto. En stor och mycket djup spricka sträcker sig tvärs över ett öppet landskap. Sprickan har upphöjda klippiga kanter som om den vore ett stort ärr genom landskapet.

14

Foto. Kanten till en djup ravin där underliga klippformation sticker upp ur marken i de branta sluttningarna. Ingenting växer i ravinens rödaktiga mark som består av grus och sten.

Ovanför ravinen växer det låg barrskog. I förgrunden växer en liten tall på kanten till ett stup. Tallen står på flera smala höga rötter som om de vore ben.

15

Foto. En liten fors med flera vattenfall störtar utför en bergssida.

15

Foto. Sandstrand där vattnet har format ett litet "miniatyrdelta" med ett nät av små strömfåror på sin väg ned till vattenbrynet.

15

Två foton.

1. En havsstrand sedd genom öppningen på en stor grotta. 2. En rauk (en sorts märkliga stenstoder på Gotland) som ser ut som huvudet på en "gubbe" med uppnäsa och stor mun.

15

Foto. En liten pojke står på en sandstrand och tittar på de stora vågorna som bryter i vitt skum.

16

Teckning. En elev pekar ut Sveriges läge i norra Europa på en jordglob.

18

Foto. Snöklädd granskog. Några fjäll skymtar långt borta.

18

Foto. Vy över en solig kust med klippiga öar. I förgrunden grenar med klarröda blommor. En teckning som föreställer en apelsin som växer på en kvist är infogad i bilden.

19

Europakarta.

- Is: Spetsbergen och Svalbard, södra Island, norra delarna av ögruppen Novaja Zemlja (Ryssland).
- Tundra: Större delen av Island, Nordligaste Norge och norra delen av Kolahalvön och andra delar av Ryssland som ligger norr om Polcirkeln, södra delen av Novaja Zemlja.
- Berg: Södra och centrala Europa, Norra delen av Storbritannien, Norge och nordvästra Sverige.
- Skog: Spridda områden i södra och västra Europa, större delen av Nordeuropa.
- Odlad och betad mark: Större delen av Västeuropa och Östeuropa, delar av Sydeuropa och Nordeuropa.
- Stäpp: Ett område på västra sidan av Kaspiska Havet (Ryssland).

20

Foto. Dalgång med gröna fält. Dalen är omgiven av gröna berg. Ett litet vattendrag slingrar sig fram mellan lövträd i botten på dalen.

21

Foto. En Gems står i en mycket brant bergssluttning (Gemsen är ett getliknande djur med korta spetsiga horn). I bakgrunden skymtar en delvis snöklädd fjällsida.

24

Foto. Många hästar som går på bete på stora betesmarker med grönt saftigt gräs. I bakgrunden höjer sig rundade berg som är täckta med lövskog.

25

Karta över Europa. Större delen av västligaste och norra Europa är låglänta (0-500 m.ö.h.).

25

Flygfoto. Väderkvarn vid slutet av en kort kanal. Runt väderkvarnen ligger stora gröna fält med långa diken.

28

Teckning. En kille och en tjej står med resväska och ryggsäck.

29

Karta över Europas länder och huvudstäder (huvudstäderna står inom parentes).

- Norden: Island (Reykjavik), Norge (Oslo), Sverige (Stockholm), Finland (Helsingfors), Danmark (Köpenhamn).
- Östersjöländer: Estland (Tallin), Lettland (Riga), Litauen (Vilnius), Polen (Warszawa).
- Västra Europa: Irland (Dublin), Storbritannien (London), Nederländerna (Amsterdam), Tyskland (Berlin), Belgien (Bryssel), Frankrike (Paris), Luxemburg, Liechtenstein, Monaco.
- Östra Europa: Ryssland (Moskva), Vitryssland (Minsk), Ukraina (Kiev), Rumänien (Bukarest), Moldavien (Chisinau), Bulgarien (Bukarest), Georgien (Tbilisi), Azerbajdzjan (Baku), Armenien (Jerevan).
- Centrala Europa: Tjeckien (Prag), Slovakien (Bratislava), Ungern (Budapest), Österrike (Wien), Schweiz (Bern).
- Södra Europa: Portugal (Lissabon), Spanien (Madrid), Andorra, Italien (Rom), Slovenien (Ljubljana), Kroatien (Zagreb), Bosnien-Hercegovina (Sarajevo), Montenegro (Podgorica), Serbien (Belgrad), Makedonien (Skopje), Kosovo (Pristina), Albanien (Tirana), Grekland (Aten), Malta, Cypern.

30

Teckning. EU:s flagga. Flaggan är mörkblå med en cirkel av små gula stjärnor.

30

Teckning. En tjej med solglasögon och resväska står och tittar på en vägskylt. På skylten pekar fem pilar i olika riktningar. På pilarna står det Irland, Portugal, Deutschland, Slovenija, Italia.

30

Teckning. En tandläkare med munskydd pekar inbjudande mot en patientstol och säger: "Bienvenido".

31

Foto. Utsikt över en del av Marseille. I området ligger flera jättestora höghus med många våningar. I förgrunden ligger låga äldre hus mellan stora lövträd. Bortom höghusen ligger skogklädda kullar och kala berg.

31

Klippig kust med gröna slänter och stengärdsgårdar (låga murar av obearbetade stenar).

32

Foto. En stor publik står framför en utomhusscen. Många i publiken håller upp den blå-svart-vita estniska flaggan.

32

Teckning. Människor badar och promenerar på en lång sandstrand.

32

Östersjöländernas flaggor:

- Estland: Tre vågräta fält i färgerna blått, svart och vitt.
- Lettland: Röd med ett vågrätt vitt fält i mitten.
- Litauen: Tre vågräta fält i färgerna gult, grönt och rött.
- Polen: Två vågräta fält i färgerna vitt och rött.

33

Karta. Östersjöländerna från norr till söder. Större delen av området är låglänt. Undantaget är Polen. Vid det landets södra gränser ligger bergsområdena Sudeterna och Karpaterna.

Estland:

- Huvudstad: Tallin
- Övriga större städer: Narva, Tartu
- Högsta berg: Surr Munamagi 318 m.ö.h. (meter över havet)
- Sjöar: Peipsi järv (östra stranden hör till Ryssland)
- Öar: Hiiumaa (Dagö), Saaremaa (Ösel)
- Havsvikar: Finska viken, Rigabukten

Lettland:

- Huvudstad: Riga
- Övriga större städer: Liepaja, Dougavpils
- Högsta berg: Gaizinkals 312 m.ö.h
- Havsvikar: Rigabukten

Litauen:

- Huvudstad: Vilnius
- Övriga större städer: Klaipeda, Kaunas,
- Högsta berg: Juozapine 292 m.ö.h

- Floder: Nemunas
- Öar: Kuriska näset (halvö)

Polen:

- Huvudstad: Warszawa
- Övriga större städer: Gdansk, Szczecin, Poznan, Wroclaw, Łódz, Kraków
- Högsta berg: Rysy 2499 m.ö.h.
- Sjöar: Sniardwysjön
- Floder: Wisla, Warta
- Havsvikar: Danzigbukten
- Nationalpark: Bialowieza

34

Foto. Små tjärnar är omgivna av sankna myrstränder med lågväxta barrträd. Träspångar har lagts ut över myrarna så besökare kan gå torrskodda. En turist tar ett fotografi.

34

Teckning. Storkarnas huvuden, halsar, rygg och vingar är svarta. Bara bröst och mage är vita. Benen, näbben och ett område runt ögonen är röda.

35

Foto. Några visenter står i en skog med höga tallar. Visenterna har krokiga horn och liknar amerikanska bisonoxar förutom att de inte är lika "lurviga" på huvud och hals.

36

Foto. Ett torg omgivet av vackra hus byggda i äldre stil. På torget står en staty på en hög pelare. I bakgrunden höjer sig två höga kyrktorn.

36

Teckning. Stort vedupplag vid en Östersjöhamn. Ett skepp lastas med ved.

37

Ett torg på kvällen. Mitt på torget står en stor upplyst julgran. Runt julgranen står många upplysta torgstånd med snötäckta tak. I bakgrunden står en stor kyrka med upplyst fasad.

38

Två foton.

1. Ett halsband av bärnsten (Bärnstenen är genomskinligt gulröd). 2. En stork står på sitt stora bo som är gjort av kvistar.

40

Teckning. Folkmängden i ett land ökas genom att barn föds och att människor invandrar till landet. Folkmängden minskas genom att människor dör eller utvandrar.

41

Foto. Gågata i en stad. Massor av människor trängs på gatan.

41

Karta över Europa.

- Över 100 inv per kvadratkilometer: Sydeuropa, norra Västeuropa, Centraleuropa, Södra Östersjöländerna, sydvästra Östeuropa.
- 20-100 inv per kvadratkilometer: Sydeuropa, Västeuropa, de södra områdena i Norden, Centraleuropa, Östersjöländerna, södra Östeuropa.
- 1-20 inv per kvadratkilometer: Glest befolkade områden i södra, västra och centrala Europa. Större delen av Östeuropa och Norden.
- Under 1 inv per kvadratkilometer: Bergsområden i Norden och de norra delarna av Östeuropa.
- Städer med mer än 2 miljoner invånare:
- Sydeuropa: Lissabon, Madrid, Valencia, Barcelona, Turin, Milano, Rom, Neapel, Athen.
- Västeuropa: Manchester, Birmingham, Leeds, London, Paris, Hamburg, Essen, Stuttgart, Berlin.
- Centraleuropa: Wien, Budapest.
- Östersjöländerna: Katowice, Warszawa.
- Östeuropa: St Petersburg, Moskva, Kiev.

42

Foto. Utsikt över Paris. I förgrunden: Eiffeltornet. I bakgrunden: ett stort område som är bebyggt med moderna skyskrapor.

42

De västeuropeiska ländernas flaggor:

Tyskland: Tre vågräta fält i färgerna svart, rött och gult.

Luxemburg: Tre vågräta fält i färgerna rött, vitt och ljusblått.

Storbritannien: Ett rött kors med vita kanter över ett rött kryss med vita kanter mot mörkblå bakgrund.

Irland: Tre lodräta fält i färgerna grönt, vitt och orange.

Frankrike: Tre lodräta fält i färgerna mörkblått, vitt och rött.

Nederländerna: Tre vågräta fält i färgerna rött, vitt och mörkblått.

Belgien: Tre lodräta fält i färgerna svart, gult och rött.

43

Karta. Västeuropas länder.

Natur: Västra delen av fastlandet är låglänt. Stora delar av Irland, norra och västra Storbritannien och södra Frankrike och Tyskland är höglänta.

Irland:

- Huvudstad: Dublin
- Övriga större städer: Cork
- Högsta berg: Carrantudhill 1040 m.ö.h.
- Sund: Irländska sjön

Storbritannien:

- Huvudstad: London
- Övriga större städer: Glasgow, Leeds, Manchester, Sheffield, Birmingham
- Högsta berg: Ben Nevis 1344 m.ö.h.
- Sjöar: Loch Ness
- Öar: Hebriderna (norr om Skottland), Kanalöarna (nära Frankrike)
- Sund: Engelska kanalen

Frankrike:

- Huvudstad: Paris
- Övriga större städer: Lille, Bordeaux, Lyon, Toulouse, Marseille, Nice
- Högsta berg: Mont Blanc 4810 m.ö.h.
- Floder: Seine, Loire, Garonne, Rhône
- Öar: Korsika
- Havsvikar: Biscayabukten

Belgien:

- Huvudstad: Bryssel
- Övriga större städer: Antwerpen

Nederländerna:

- Huvudstad: Amsterdam
- Övriga större städer: Haag, Rotterdam
- Floder: Rhen

Tyskland:

- Huvudstad: Berlin
- Övriga större städer: Hamburg, Düsseldorf, Köln, Frankfurt, Stuttgart, München
- Högsta berg: Zugspitze 2962 m.ö.h.
- Floder: Elbe, Weser, Rhen, Donau
- Sjöar: Bodensjön

Luxemburg:

- Huvudstad: Luxemburg

44

Foto. Fält med lavendel som blommar med lilafärgade blommor. Vid horisonten ligger ett stort område med skogklädda berg.

45

Foto. Några skidturister på en bergssida tittar ut över ett stort område med snöklädda berg.

45

Foto. Kustlandskap med gröna gräsbevuxna fält och höga och branta klippor. Ett får står i förgrunden.

46

Foto. En kvinna arbetar med att sätta ihop en bilmotor.

47

Teckning. En kvinna plockar blå vindruvor på en vingård. Hon lägger druvorna i en stor korg som hon bär på ryggen.

47

Foto. Ett glatt sällskap har dukat upp en festmåltid mitt på bron. De sitter på marken och höjer plastmuggar mot fotografen. Runt om dem promenerar eller sitter många andra människor. I bakgrunden ligger en stor kyrka.

48

Teckning. Runda ljusa kakor med rosa kant.

48

Teckning. Små runda och gröna "miniatyrkålhuvuden".

48

Teckning. En jättelik skulptur som består av stora skinande stålkulor som är hopsatta med tjocka stålrör.

48

Teckning. Skulptur som föreställer en liten naken pojke som kissar.

48

Teckning. Tre EU-flaggor.

50

Två foton. En småbåtshamn. På det första fotot ligger alla båtarna i vattnet (en and simmar förbi i förgrunden). På det andra fotot ligger samma båtar på den nu torrlagda botten i hamnen.

51

Foto. Ett medeltida kloster med murar och höga torn ligger på en klippa. Klostret är omgivet av den delvis torrlagda sand- och dybotten i en grund havsvik.

51

Teckning. Månen ligger mitt emellan solen och jorden. En oval kring jorden visar hur solens och månens sammanlagda dragningskraft påverkar havet.

52

Foto. Katedralen har många torn med stora lökformade kupoler som är mönstrade på olika sätt i klara färger. Katedralen ligger vid ett stort torg där många människor rör sig.

52

De östeuropeiska ländernas flaggor:

- Ryssland: Tre vågräta fält i färgerna vitt, blått och rött.
- Vitryssland: Längst till vänster en bård som är mönstrad i rött och vitt. Sedan ett stort rött fält ovanför en mindre grönt fält.
- Ukraina: Två vågräta fält i färgerna blått och gult.
- Rumänien: Tre lodräta fält i färgerna svart, gult och rött.
- Bulgarien: Tre vågräta fält i färgerna vitt, grönt och rött.
- Moldavien: Två stora lodräta fält i färgerna blått och gult och ett mindre rött fält längst till höger. Mitt på det gula fältet sitter ett riksvapen med en örn.
- Georgien: Ett rött kors på vit botten. Mellan korsets armar sitter fyra små röda kors.
- Armenien: Tre vågräta fält i färgerna rött, blått och orange.

- Azerbajdzjan: Tre vågräta fält i färgerna ljusblått, rött och grönt. I det röda fältet sitter en månskära och en stjärna.

53

Karta. De östeuropeiska länderna.

Natur: Det största landet, Ryssland är till största delen låglänt, men det finns höglänta områden i söder, väster och öster (Uralbergen). I de sydligaste delarna av området ligger mycket bergiga områden (Karpaterna, Balkanbergen och Kaukasus).

Ryssland (Europeiska delen):

- Huvudstad: Moskva,
- Övriga större städer: Murmansk, Sankt Petersburg, Kaliningrad, Uchta, Perm, Kazan, Ufa, Samara, Saratov, Voronesj Volgograd. Astrakhan
- Bergsområden: Uralbergen, Kaukasus
- Högsta berg: Elbrus 5064 m.ö.h.
- Floder: Petjora, Dvina, Volga, Don
- Sjöar: Onega, Ladoga
- Havsvikar och hav: Vita havet, Finska viken.

Vitryssland:

- Huvudstad: Minsk

Ukraina:

- Huvudstad: Kiev
- Övriga större städer: Tjernobyl Dnipropetrovsk, Charkiv, Donetsk, Zaporozje, Odessa
- Bergsområde: Karpaterna
- Högsta berg: Hoverla m.ö.h.
- Floder: Dnepr
- Halvö: Krim
- Hav och havsvik: Svarta havet, Azovska sjön

Moldavien:

- Huvudstad: Chisinau

Rumänien:

- Huvudstad: Bukarest
- Bergsområde: Karpaterna, Transsylvanska alperna
- Högsta berg: Moldoveanu 2544 m.ö.h.
- Floder: Donau

- Hav: Svarta havet

Bulgarien:

- Huvudstad: Sofia
- Bergsområde: Karpaterna
- Högsta berg: Musala 2925 m.ö.h.
- Floder: Donau
- Hav: Svarta havet

Georgien:

- Huvudstad: Tbilisi
- Bergsområde: Kaukasus
- Högsta berg: Sjchara 5064 m.ö.h.
- Hav: Svarta havet

Azerbajdzjan:

- Huvudstad: Baku
- Bergsområde: Kaukasus
- Högsta berg: Bazar Djuzju 4466 m.ö.h.
- Hav: Kaspiska havet.

Armenien:

- Huvudstad: Jerevan
- Bergsområde: Kaukasus
- Högsta berg: Aragats 4090 m.ö.h.

54

Foto. Utsikt över en flodkrök. Floden är mycket bred och har flera stora öar med skogar och stora sandbankar. Stränderna utmed floden är branta och täckta av lövskog.

55

Teckning. Tundran om sommaren. Landskapet är låglänt och grönt och saknar helt träd. Där ligger många små sjöar. På avstånd skimtar en kust med öppen horisont. I förgrunden går några renar på bete.

55

Teckning. Barrskog med höga träd. En björn lufsar fram mellan trädstammarna.

55

Teckning. Landskap med mogna gyllengula sädesfält mellan dungar av lövträd. Längre bort ligger en kyrka med lökformade kupoler.

55

Teckning. En väldig grässlätt utan ett enda träd. I förgrunden springer tre hästar.

55

Teckning. Sandstrand där många människor badar och solar.

56

Foto. Den runda stadion liknar ett jättestort, liggande "bildäck". Byggnaden är täckt med ett silverfärgat tak som har ett runt hål i mitten. Rund stadion ligger stadsbebyggelse med många höghus.

57

Foto. Ett jättestort fält som är helt täckt med stora gula solrosor.

57

Foto. Insidan på ett stålverk. Vitglödgat stål leds genom stora maskiner. En arbetare som är klädd i skyddsdräkt och hjälm står och rör vid det glödande stålet med ett spett.

58

Foto. Ett jättestort palats som är byggt i vit sten. Palatset har många våningar, flyglar och stora balkonger.

58

Foto. Slottet Bran i skymningen. Slottet liknar en medeltida riddarborg med höga murar och flera torn. Starka lampor lyser upp murarna. Runt om ligger skogklädda berg.

62

Två foton.

1. En bergsbestigare klättrar uppför en utåtlutande bergvägg ovanför en flodkrök. Där nere passerar en stor båt. Bortom floden höjer sig skogklädda berg.

2. Två personer cyklar genom en alpdal med gröna ängar, lövskogar och små byar. Vid horisonten höjer sig höga berg med skogklädda sluttningar och kala spetsiga toppar.

62

De centraleuropeiska ländernas flaggor:

- Schweiz: Ett litet vitt kors på röd botten.
- Liechtenstein: Två vågräta fält i färgerna blått och rött med en krona i vänstra hörnet av det blå fältet.

- Österrike: Röd med ett vitt vågrätt fält i mitten.
- Tjeckien: Två vågräta fält i färgerna vitt och rött och en mörkblå flik till vänster.
- Slovakien: Tre vågräta fält i färgerna vitt, mörkblått och rött. Till vänster en blå och röd vapensköld med ett vitt lorrainekors (kors med fyra armar)
- Ungern: Tre vågräta fält i färgerna rött, vitt och grönt.

63

Karta. Centraleuropas länder

Natur: Större delen av området är höglänt med bergsområdena Alperna i väster och Sudeterna och Karpaterna i nordöst. Bara den sydöstliga delen av området (Ungern) är låglänt.

Schweiz:

- Huvudstad: Bern
- Övriga större städer: Genève, Zürich
- Bergskedja: Alperna
- Högsta berg: Monte Rosa 4634 m.ö.h. Matterhorn 4478 m.ö.h.
- Floder: Rhen, Rhône
- Sjöar: Bodensjön, Genève sjön

Liechtenstein:

- Huvudstad: Vaduz
- Bergskedja: Alperna

Österrike:

- Huvudstad: Wien
- Övriga större städer: Linz, Graz, Innsbruck
- Bergskedja: Alperna
- Högsta berg: Grossglockner 3797 m.ö.h.
- Floder: Donau, Drava
- Sjöar: Neusiedlersjön

Tjeckien:

- Huvudstad: Prag
- Övriga större städer: Pizen, Ostrava, Brno
- Bergskedja: Sudeterna
- Högsta berg: Snezka 1603 m.ö.h.

- Floder: Elbe

Slovakien:

- Huvudstad: Bratislava
- Övriga större städer: Zilina, Kosice, Nitra
- Bergskedja: Karpaterna
- Högsta berg: Gerlachovsky stit 2655 m.ö.h.

Ungern:

- Huvudstad: Budapest
- Övriga större städer: Miskolc, Szeged
- Högsta berg: Kékes 1014 m.ö.h.
- Floder: Donau, Tisza
- Sjöar: Balatonsjön

64

Foto. Ett trångt bergspass. I botten på passet rinner en liten å. I förgrunden slingrar sig en "serpentinväg" ned för ena sidan av passet.

65

Foto. En jättestor grässlätt. Överallt på marken ligger skördat hö i stora rullar. Långt borta höjer sig ett skogklätt berg.

66

Foto. Kor med skällor kring halsen betar på ett grönt fält med en alptopp i bakgrunden. (En skälla är en stor metallklocka).

66

Foto. Källare med hyllor där ostar ligger i långa rader. I förgrunden arbetar en kvinna med en ost.

67

Foto. Utfälld fällkniv. Kniven innehåller bland annat två olika stora knivblad, korkskruv, sax, flasköppnare, konservöppnare, såg och termometer (i skaftet).

67

Teckning. Utförsåkare i alpbacke.

68

Teckning. En jättestor blombukett med röda blommor utanför ett fönster med uppslagna fönsterluckor.

68

Teckning. En kvinna och en man står och håller om varandra.

Mannen har stora mustascher och är klädd i en grön hatt, vit skjorta och kortbyxor av läder med stora läderhängslen.

Kvinnan är klädd i en knälång klänning med snörliv och en uringad blus med korta ärmar.

Både mannen och kvinnan har på sig vita strumpor som når upp till knäna och svarta lågklackade skor.

70

Foto. Rund skylt med en vapensköld under texten "Fürstentum Liechtenstein". I bakgrunden ligger skogklädda berg.

71

Foto som är taget med ett så kallat "fiskögeobjektiv" som "kröker" bilden så mer får plats än på ett vanligt fotografi. Vägen där tävlingsbilarna kör löper runt en småbåtshamn som är full med lyxbåtar. En stor publik sitter på läktare utmed andra sidan av vägen.

72

Foto. En praktfull vit barockbyggnad med pelare och skulpturer står på en klippa. Klippan är omgiven av en bassäng med klart vatten. Vatten strömmar från flera ställen på klippans övre del ned i bassängen. I förgrunden sitter och står många besökare vid kanten av bassängen.

72

De sydeuropeiska ländernas flaggor.

- Portugal: Två fält: Ett mindre som är grönt och ett större som är rött. Mitt emellan fälten sitter en vapensköld.
- Spanien: Två smala vågräta röda fält på var sin sida om ett gult fält.
- Italien: Tre lodräta fält i färgerna grönt, vitt och rött.
- Slovenien: Tre vågräta fält i färgerna vitt, blått och rött. Över de vita och blå fälten sitter en vapensköld.
- Kroatien: Tre vågräta fält i färgerna rött, vitt och blått. Mitt för det vita fältet sitter en röd och vitrutig vapensköld.
- Bosnien-Hercegovina: Ett större mörkblått fält till vänster och ett gult fält till vänster. Längs den diagonala (sneda) gränsen mellan de två fälten sitter en rad vita stjärnor.
- Serbien: Tre vågräta fält i färgerna rött, blått och vitt. Mitt för det vita fältet sitter en vapensköld.
- Kosovo: Landets konturer i gult på mörkblå botten. Ovanför kartan sitter sex vita stjärnor.

- Montenegro: Röd med en guldfärgad örn med två huvuden. Örnen håller en spira och ett riksäpple i sina klor.
- Albanien: Röd med en svart örn med två huvuden.
- Makedonien: Röd med en gul sol med långa gula strålar.
- Malta: Hälften vit, hälften röd med ett litet kors i det vita fältet.
- Grekland: Blå och vitrandig på längden med ett litet vitt kors på blå botten i övre vänstra hörnet.

73

Karta. Sydeuropas länder:

Natur: Området är till största delen höglänt med flera bergsområden. De låglänta områdena ligger i norra Italien (Poslätten), Italiens östkust och norra Serbien.

Portugal:

- Huvudstad: Lissabon
- Floder: Tajo
- Hav: Atlanten

Spanien:

- Huvudstad: Madrid
- Övriga större städer: Sevilla, Barcelona, Valencia
- Bergskedjor: Kantabriska bergen, Iberiska bergen, Pyreneerna, Sierra Nevada
- Högsta berg: Mulhacén 3478 m.ö.h.
- Floder: Tajo, Ebro
- Öar: Balearerna (Mallorca)
- Hav: Atlanten, Medelhavet
- Sund: Gibraltar sund

Andorra:

- Bergsområde: Pyreneerna

Italien:

- Huvudstad: Rom
- Övriga större städer: Turin, Milano, Neapel, Palermo
- Bergskedjor: Alperna, Apenninerna
- Högsta berg: Monte Rosa 4634 m.ö.h.
- Floder: Po

- Öar: Sardinien, Sicilien
- Delar av Medelhavet: Liguriska havet, Tyrrenska havet, Joniska havet, Adriatiska havet

Malta:

- Huvudstad: Valetta

Slovenien:

- Huvudstad: Ljubljana
- Bergskedjor: Dolomiterna
- Hav: Adriatiska havet (Medelhavet)

Kroatien:

- Huvudstad: Zagreb
- Bergskedjor: Dinariska alperna
- Hav: Adriatiska havet

Bosnien-Hercegovina:

- Huvudstad: Sarajevo
- Bergskedjor: Dinariska alperna

Kosovo:

- Huvudstad: Pristina
- Bergskedjor: Dinariska alperna

Montenegro:

- Huvudstad: Podgorica
- Bergskedjor: Dinariska alperna
- Hav: Adriatiska havet

Makedonien:

- Huvudstad: Skopje
- Bergskedjor: Dinariska alperna

Albanien:

- Huvudstad: Tirana
- Bergskedjor: Dinariska alperna
- Hav: Adriatiska havet

Serbien:

- Huvudstad: Belgrad

- Bergskedjor: Dinariska alperna
- Floder: Donau

Grekland:

- Huvudstad: Aten
- Bergskedjor: Pindosbergen
- Högsta berg: 2911 m.ö.h.
- Stora öar: Kreta, Rhodos, halvön Peloponnesos
- Delar av Medelhavet: Joniska havet, Kretiska havet, Egeiska havet

Turkiets europeiska del:

- Sund: Dardanellerna, Marmarasjön, Bosporen

74

Foto. En mycket hög och smal gulbrun klippa sticker upp ur en sandstrand.

75

Bergigt område där marken är täckt av stora tuvor med blommande växter och låga buskar.

75

Foto. Korkekarna har grova stammar och grova knotiga grenar. Ett stor del av barken har tagits bort på en av stammarna.

76

Foto taget uppifrån. En man har dukat upp många skålar med olika sorters oliver och annan mat i en liten båt.

76

Teckning. Kvist med mörka oliver. Oliverna sitter på stjälkar (som körsbär). Olivträdets blad är långsmala och spetsiga i båda ändarna.

77

Röd sportbil fotad framifrån.

77

Foto. Människor sitter på en uteservering vid havsstranden.

78

Foto. Ett samhälle som ligger utmed en solig sandstrand. Ovanför samhället ligger gröna berg.

82

Teckning. En kille som sitter vid ett bord håller i en kaviarsmörgås och ett glas mjölk. På en hylla vid dörren bakom honom hänger en tröja. På hyllan ligger en cykelhjälm.

83

Foto. Människor som sitter på en uteservering en sommardag. Serveringen har ett tak som är täckt av blomrabatter.

84

Världskarta.

Löv- och barrskog:

- Nordamerika: Stora områden i norra, centrala och östra och sydöstra delarna av kontinenten.
- Sydamerika: Mindre områden i Mellan- och Sydamerika.
- Europa: Större delen av världsdelen förutom de nordligaste och sydöstra områdena.
- Asien: Stora områden i de norra, östra och sydöstra delarna.
- Afrika: Längs Medelhavskusten och i söder.
- Oceanien: Längs med Australiens kuster, Nya Zeeland.

Regnskog (alla områdena ligger vid, eller nära, ekvatorn):

- Nordamerika: Sydligaste delarna (Mellanamerika och Karibien).
- Sydamerika: Stora områden i norr (Amazonas) och längs med en del av östra kusten (mot Atlanten).
- Asien: Södra Asien med öarna i Indiska oceanen och Still havet.
- Afrika: Ett bälte tvärs över kontinenten vid ekvatorn.
- Oceanien: Nordligaste delen (Nya Guinea).

85

Foto. Granskog med inslag av höstfärgade björkar vid en skogssjö.

85

Foto. Bokskog om sommaren. Solen skiner genom de skirt ljusgröna löven. Trädstammarna står höga och raka som pelare. Marken är helt täckt av en ljusbrun matta av fjolårslöv.

85

Foto. Bergsområde där marken är bevuxen med låga buskar och tuvor av blommande växter. På avstånd skimtar en havsvik.

85

Foto. Mycket tät lövskog där trädens grenar är övervuxna med långa lavar och slingerväxter. Även växterna på marken är höga och växer mycket tätt.

86

Tecknat träd. De gröna bladen fungerar som luftrenare. Rötterna motverkar jorderosion.

86

Foto. En kvinna sitter på marken och rör om i en gryta. Grytan står på en enkel eldstad av sten. Eldstaden eldas med ved.

87

En byggnadsarbetare bygger en husgavel av trä.

87

Teckning. En kille står och tittar på en jättelik hög av returpappersbalar. Längst upp på högen sitter en svensk flagga.

88

Foto. En vattenspridare sprutar vatten över en mycket stor åker. En regnbåge bildas i de små vattendropparna från spridaren. Vid horisonten ligger låga skogklädda berg.

90

Foto. Risfälten är täckta med decimeterdjupt vatten. Flera människor som vadar i vattnet arbetar med att plantera små risplantor för hand. De platta fälten gränsar till branta bergstoppar som är helt överväxta av tät lövskog.

90

Foto. Ett stort antal biffkor går och betar på en stor grässlätt. Slätten gränsar till skogklädda berg.

91

Foto. Bomullsbuske med bomull och kläder tillverkade av bomull.

92

Världskarta som visar hur större delen av jorden är täckt av hav.

93

Foto. En trål som är full av torsk töms ombord på en fiskebåt. I bakgrunden skimtar snöklädda klippor.

93

Foto. Låglänt kust där det står massor av vita vindkraftverk.

93

Världskarta. Var man fiskar efter olika arter:

Runt kartan finns bilder av de här arterna:

- Sill: Stilla havet utanför Alaska (USA) och utanför Ryssland (Kamtjatka), Atlanten utanför Kanada och mellan Island och Norge.
- Makrill: Stilla havet utanför USA, Kina och Filippinerna, Atlanten utanför USA Frankrike och södra Afrika. Indiska Oceanen väster om Indien.
- Torsk: Ishavet ovanför Norge och Nordsjön.
- Sardin: Stilla havet utanför USA, Japan, Filippinerna, Australien och Nya Zeeland, Atlanten utanför Afrika.
- Lax: Stilla havet utanför norra USA och Kanada, Ryssland och Japan.
- Tonfisk: Stilla havet utanför södra USA, Japan och Filippinerna, Indiska oceanen mellan Indonesien och Australien.
- Räka: Indiska oceanen öster om Indien.
- Krabba: Stilla havet utanför Ryssland.

Andra fiskarter som är utmärkta på kartan är Lodda (en liten laxfisk), Multe, Ansjovis, Anchovetas, Haj och Taggmakrill.

93

Två foton. En kille som dyker på huvudet i havet och tre personer med dykarutrustning som tittar på en murena (en slags sydlig havså).)

94

Två foton. 1. En lång rad med kvinnor som är klädda i skyddskläder och handskar står och rensar fisk i en fabrikslokal.

2. En kvinna i en tropisk hamn bär en plastbytta med en stor fisk på sitt huvud.

95

Foto. Saliner som "skördas". Salinerna är en lång rad med smala bassänger. Saltet från salinernas botten samlas ihop i små högar bredvid bassängerna med hjälp av långa skrapor.

95

Foto. Ett stort antal vågkraftverk i havet utanför en bergig kust. Varje vågkraftverk består av fyra stora flytande rör som hopsatt i ändarna med leder. Lederna gör så att de fyra delarna rör sig på ett "slingrande" sätt i vågorna.

96

Foto. En klimp med obearbetat guld. Klimpen liknar mest en "hopknycklad" bit illa förgyllt knäckebröd.

97

Foto. Tjej med smartphone och handsfree.

97

Foto. Hög med olika sorters elsladdar.

97

Foto. En hand fylld med återvunnen koppar. Kopparn liknar sågspån.

98

Foto. Oljeplattformen är mycket hög. Upptill på den sitter en stor byggnad med många våningar. Det brinner i änden på ett långt rör som sticker ut på ena sidan. Havet runt omkring är stormigt med höga skummande vågor. Himlen ovanför är mörkblå med söndertrasade mörka skyar.

98

Världskarta.

- Olja: Nordamerika, allra nordligaste och sydligaste delarna av Sydamerika, Norden, västra, norra, östra och sydligaste Asien, norra och västra Afrika, Australien.
- Kol: Nordamerika, västra och sydöstra Europa, norra, östra och södra Asien, södra Afrika, östra Australien.
- Gas: nordligaste Nordamerika (Alaska), nordvästra och nordöstra Europa (Nordsjön), nordvästra, sydvästra, östra och allra sydligaste delarna av Asien, norra Australien.
- Den mesta oljan finns i Mellanöstern (sydvästra Asien), Nordsjön och nordvästra Asien (Ryssland).
- Den mesta kolen finns i Nordamerika, västra Europa och norra Asien.
- Den mesta gasen finns i nordvästra Asien (Ryssland).

99

Foto. Muggar, bestick och tallrik som alla är gjorda av plast i olika klara färger.

99

Foto. Villa med solceller på taket.

100

Teckning. En jordglob hålls upp av ett stort antal händer med olika hudfärg.

102

Två foton. 1. En tjej klädd i baddräkt hoppar omkring i strålarna från en vattenspridare. 2. En kille tappar upp vatten från en stor tunna i en liten mugg. Under kranen står en bucklig behållare som fångar upp allt spillvatten.

103

Foto. Kaffeplantage i ett grönt landskap med mjukt böljande kullar. Kaffebuskarna växer i långa rader i en sluttning. Två personer i förgrunden arbetar med buskarna.

103

Foto. En skolklass i ett afrikanskt land. Barnen bär kläder med klara och starka färger. De sitter bakom långa och slitna bänkar. Flera av barnen räcker ivrigt upp sina händer.

104

Foto. Isbjörn på kringdrivande isflak.